

**І. В. Хом'юк¹,
В. А. Петрук¹,
В. В. Хом'юк¹**

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

¹Вінницький національний технічний університет

Вступ

Проблема вибору професії в умовах ринкової економіки залишається актуальною і сьогодні. Недивно, що більшість молодих людей у нашій країні перебуває у стані невизначеності щодо свого професійного вибору. Яку професію обрати – одне з головних завдань у житті кожної людини. Більшість молодих людей, обираючи майбутню спеціальність, орієнтується на те, щоб професія була престижною та високооплачуваною, не беручи до уваги той факт, що з часом попит на престижні спеціальності на ринку праці змінюється. З причини незнання правил вибору професії, ситуації на ринку праці, відсутності практичного досвіду професійної діяльності близько 40 % молодих людей обирають професію, яка не відповідає їхнім інтересам, спрямуванням та вподобанням. Особливо значущою є проблема набуття учнями адекватних знань про певний рід професійної діяльності, власні можливості оволодіння нею.

Психолого-педагогічні аспекти цієї проблеми на рівні вищої школи зумовлюють необхідність створення та впровадження педагогічних технологій, орієнтованих не тільки на підвищення рівня знань студентів, а й на розвиток професійного самовизначення їх як майбутніх фахівців.

Результати дослідження

Проблеми професійного самовизначення особистості знаходить висвітлення в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних науковців та дослідників. Соціально-педагогічні передумови професійного самовизначення молоді розглядали такі науковці, як: В. Романчик, В. Савченко, М. Тітма, З. Шубкін; психолого-педагогічні основи підготовки молоді до вибору майбутньої професії аналізували О. Голомшток, М. Захаров, Г. Костюк, В. Кравецький, В. Моляко, Є. Павлютенков, І. Уличний, С. Чистякова; управління професійним самовизначенням школярів досліджували у своїх роботах Є. Клімов, Н. Пряжников, В. Сидоренко, Л. Божович, О. Леонт'єв, Б. Федоришин, О. Мельник та інші вчені; професійну орієнтацію школярів на певні види професійної діяльності досліджували С. Загребельний, Л. Куліненко, А. Ходорчук; досвід зарубіжних країн з професійної орієнтації вивчали С. Дармодехін, М. Павлова, Л. Сундукова, Т. Терешук.

Професійне самовизначення у педагогіці розуміється як процес самопізнання та об'єктивної оцінки особистістю власних індивідуальних особливостей, зіставлення своїх професійно-важливих якостей і можливостей з вимогами, що необхідні для оволодіння конкретною професією.

Швейцарський психолог, засновник аналітичної психології Карл Юнг вважав, що перехід на кожну нову визначену ним стадію життя пов'язано зі здійсненням вибору, самовизначенням особистості в нових умовах життя, що вимагає перебудови її свідомості та самосвідомості [1]. Найбільш інтенсивно самовизначення особистості здійснюється в юнацькому віці – на стадії розвитку її еґо, а також у зрілому віці – на стадії побудови ще більш глибокої свідомості. На думку психолога, у юнацькому віці самовизначення особистості не завершується, завдання побудови самосвідомості повністю не вирішується у зв'язку з панівною в суспільстві орієнтацією на досягнення успіху, що спонукає молоду людину обмежуватись досягнутим і відмовлятися від інших своїх потенційних можливостей, від досягнення та вияву власної індивідуальності. Отже, К. Юнг розглядає самовизначення як безперервний процес, як основну умову особистісного зростання, розширення і поглиблення самосвідомості особистості [1].

Професійне самовизначення є одним зі стрижневих компонентів розробленої А. Марковою

концепції професіоналізму та розглядається як неперервний динамічний процес, що характеризує весь шлях становлення професіонала [2]. Професійне зростання людини пов'язано з постійним набуттям нею більш високого рівня оцінки себе як фахівця. А. Маркова вбачає динаміку самовизначення у зміні ставлення до себе та в зміні критеріїв самооцінювання. При більш творчому підході до свого життя сенс визначається людиною заново. Саме у цьому випадку людина перетворюється у справжній суб'єкт самовизначення [2].

М. Пряжников розробив змістово-процесуальну модель професійного самовизначення. На думку М. Пряжникова, професійне й особистісне самовизначення мають дуже багато спільного, а у вищих своїх виявах вони майже зливаються. У загальному вигляді професійне самовизначення може бути описано як ставлення людини до своєї (майбутньої або реальної) професії і до себе як (потенційного або реального) суб'єкта професійної діяльності [3].

Отже, у сучасному розумінні професійне самовизначення розглядається не лише як конкретний вибір професії, а й як неперервний процес пошуку сенсу в професійній діяльності, що вибирається, освоюється та виконується.

Проблема вибору професії одвічна. Вдало вибрана професія скорочує частоту фізичних і психічних проблем, пов'язаних зі здоров'ям, що водночас посилює відчуття задоволеності життям. Робота відіграє важливу роль у житті кожної людини й має великий вплив на її стан і самопочуття. Отже, адекватність вибору та рівень освоєння професії впливають на загальну якість життя. Тому одним з центральних, і в цьому значенні доленосних в житті кожної людини, у її професійній кар'єрі є питання про вибір і оволодіння професією. Професійне становлення є достатньо складним, тривалим і багатоплановим процесом. Саме професійна орієнтація забезпечує ознайомлення зі змістом і перспективами розвитку професій, формами та умовами їх здобуття, станом та потребами ринку праці в кадрах, вимогами професій до особистості, можливостями професійно-кваліфікаційного становлення. Молоді необхідно ознайомитися з великою кількістю професій і їхніми перевагами, а не орієнтуватись на «престижну» і «модну». Наприклад, у кожному районі (регіоні) можуть виявитися власні специфічні фактори, що впливають на вибір певної професії. Життєвий план – явище одночасно як соціальне, так і етичне. Молоді люди часто називають життєвими планами розпливчаті орієнтири та мрії, що ніяк не співвідносяться з їхньою практичною діяльністю. Вони намагаються передбачити своє майбутнє, не замислюючись про засоби його досягнення. Їхнє уявлення про майбутнє відрізняється тим, що воно орієнтовано на результат, а не на процес розвитку. Молода людина може досить детально уявляти своє майбутнє суспільне положення, не замислюючись над тим, що для цього потрібно зробити.

Проблема підготовки особистості до професійного самовизначення в умовах ринкової економіки є одним із факторів забезпечення її професійної мобільності [4, 5] і, як наслідок, додаткового захисту від безробіття. К. М. Варнавських [6] виділяє такі проблеми професійного самовизначення молоді на сучасному етапі ринкових перетворень.

1. Слабка інформованість молоді зі світом професій. Привабливими для неї є професії переважно інтелектуальної праці, які вимагають вищої освіти: юрист, економіст, програміст, перекладач, лікар, інженер, вчитель. Певну популярність мають професії, за якими можна працювати в багатьох галузях господарства: бухгалтер, кухар, водій та ін. Така обмеженість професійного світогляду пояснюється тим, що різні ланки суспільного життя (радіо, телебачення, преса), заклади освіти, служби зайнятості не ведуть роботи з професійної інформації.

2. Навіть після закінчення школи багато молоді професійно не визначились, що є наслідком недостатньої роботи з різних напрямків професійної орієнтації (починаючи з незадовільної роботи шкільних психологів), інформації, консультації, відбору.

3. Головними мотивами професійного самовизначення є висока заробітна плата, стабільність; мало цікавить випускників можливість розкриття і застосування своїх здібностей, результати роботи.

4. Існує дисбаланс між професійними намірами молоді і попитом на ринку праці (практично вона не обирає класичних професій у промисловості, будівництві, сільському господарстві, сфері культури).

Зазначене вимагає застосування нових прогресивних методів профорієнтаційної роботи [137] у закладах освіти; відновлення посад фахівців-профконсультантів, психологів, соціальних працівників, які можуть подавати допомогу молоді в питанні професійного самовизначення; розгортання мережі державних агенцій, відділів, профінформації та профорієнтації, де кожний може одержати потрібну інформацію про зміст певної професії, перспективи її здобуття та працевлаш-

тування, пройти психологічне дослідження.

Впливовим чинником на професійну орієнтацію є центри довузівської підготовки при ВНЗ, де учні отримують широкий спектр інформації щодо спеціальностей, знайомляться з викладачами, матеріально-технічною базою. Так, наприклад, у Головному центрі довузівської підготовки ВНТУ слухачів знайомлять з роботою міжнародного українсько-німецького навчального комплексу – Центром механотроніки «ВНТУ – ФЕСТО», у якому забезпечуються новітні технології підготовки фахівців за спеціальністю «Технологія машинобудування». Таким чином, слухачі цього інституту більш проінформовані про навчання в університеті, їм легше обрати свою майбутню спеціальність.

Орієнтаційна сторона у професійному виборі особистості може полягати у визначенні нею головних критеріїв для прийняття рішення та значущості професійної діяльності в її житті. Учні з підвищеною самооцінкою, зазвичай, хочуть вступити до ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Вони дуже високої думки про свої можливості, вважають свій вибір єдино правильним і впевнені, що в житті все буде так, як вони хочуть. Ці учні не допускають навіть думки про те, що їхні плани можуть бути порушені. З ними необхідно проводити велику індивідуальну роботу кураторам академічних груп підготовчого відділення. Учні із заниженою самооцінкою страждають зайвою невпевненістю, а тому їхні життєві плани часто не визначені. Про свої здібності вони або мовчать, або покладаються на оцінку дорослих. Учні з адекватною самооцінкою усвідомлюють рівень своїх здібностей, бачать сферу їхнього застосування. Розуміння своїх можливостей, усвідомлення здібностей робить їх цілеспрямованими та дозволяє їм самостійно вирішувати питання про вибір професій, будувати реальні життєві плани на майбутнє.

У сучасному навчанні шкільна система охоплює такі компоненти: професійну освіту або інформування про професії, професійну активізацію, професійну консультацію, професійний відбір й адаптацію. У школі приділяється увага, переважно, першим двом напрямкам. Професійна орієнтація випускників була і залишається однією з важливих завдань школи. Життя показує, що професійна орієнтаційна робота проводиться несистематично, випадково. І в результаті неграмотної професійної роботи чи відсутності її загалом професійне самовизначення випускників шкіл відбувається стихійно. Незнання сутності професійної діяльності і, відповідно, незадоволення від отриманої спеціальності є однією з причин плінності кадрів, низької продуктивності праці, зміни трудової діяльності. Про низьку результативність професійної роботи з випускниками шкіл свідчать суперечності, що пов'язані з професійним самовизначенням учнів: між їхніми схильностями, здібностями і вимогами професії, якою хочуть оволодіти молоді люди; їхніми бажаннями і реальними можливостями працювати за обраним фахом. Вибір професії, що ґрунтується на поняттях престижності, згодом часто обертається розчаруванням. Особливо прикро, коли це відбувається вже після отримання диплома про вищу освіту.

Для того, щоб вибір професії був справді свідомим, на нашу думку, необхідно враховувати такі три фактори [7]:

- 1) інформованість про світ професій;
- 2) знання своїх особистісних особливостей;
- 3) уміння співвідносити особисті якості з професійними вимогами до неї.

Уся шкільна і позашкільна робота має сприяти професійному самовизначенню молоді, насамперед виявленню й розвитку схильностей і здібностей, формуванню мотивів вибору професії, професійних інтересів, моральних та інших якостей, важливих для майбутньої трудової діяльності.

Проблема недосконалості професійної роботи є наслідком наявності протиріч [8; 9], пов'язаних із професійним самовизначенням учнів:

- між їхніми схильностями, здібностями й вимогами обраної професії; усвідомленням рівня свого загального розвитку та можливістю менш кваліфікованої роботи;
- їхніми домаганнями і реальними можливостями щодо заповнення вакантних місць; схильностями й уявленнями про престиж професії;
- бажанням заздалегідь спробувати себе в обраній професійній діяльності й відсутністю такої можливості в школі та ближньому її оточенні;
- невідповідністю здоров'я, характеру, звичок вимогам професії та ін.

Ці протиріччя можна віднести до групи внутрішніх, особистісно-психологічних. Проте не менш значимими є й протиріччя соціально-економічні:

- між зростаючими вимогами до сучасного фахівця та діючими формами та методами, які склалися на основі уявлень про екстенсивні шляхи розвитку народного господарства, його кадрового забезпечення;
- професійними планами молоді з високим рівнем освіти й економічною потребою в заповненні вакантних робочих місць з тяжкою фізичною працею;
- потребою координації та інтеграції профорієнтаційних впливів та рішенням її вузьковідомчими шляхами й засобами.

Основними факторами, які впливають на вибір майбутньої професії абітурієнтом, на нашу думку, є мотиви професійного самовизначення природні і набуті загальні та спеціальні здібності.

Вихідними принципами, на яких має базуватися профорієнтаційна робота із школярами, можна вважати такі:

- 1) безумовне дотримання права на вільний вибір професії відповідно до покликання, здібностей, професійної підготовки, освіти і з урахуванням суспільних потреб;
- 2) узгодження інтересів особистості й суспільства при визначенні молодою людиною майбутнього трудового шляху;
- 3) забезпечення загального й професійного розвитку особистості: тривалість і багатоступінь профорієнтаційних впливів;
- 4) діяльнісний характер професійної орієнтації;
- 5) забезпечення єдності цілей і дотримання послідовності, наступності й безперервності профорієнтаційних впливів всіма учасниками профорієнтаційної діяльності.

Нами проведено дослідження, мета якого визначити рівень професійної орієнтації студентів до навчання за обраною спеціальністю. У дослідженні було використано анкетування студентів першого курсу під час «нульової» контрольної роботи з вищої математики та фізики. В анкеті кожне питання мало описовий характер.

Проведене анкетування дало можливість виявити таке:

1. З 95 чоловік 29-ом учителі на уроках розповідали про професії, а 66 – інформацію про професії на уроках не отримували. Серед уроків у школі, на яких вчителі інформували про майбутній професійний вибір, студенти виокремлюють ОБЖ, фізику, математику та класні години.
2. Звертались до вчителів за порадою при визначенні професійних намірів лише 21 % опитуваних студентів.
3. Водночас, 41 % опитуваних стверджують, що їхній навчальний заклад має окремий кабінет для проведення профорієнтаційної роботи, що дає змогу констатувати про деякий, можливо незначний, рівень розвитку профорієнтації в стінах школи.
4. Вагомий вплив на вибір майбутньої професії все ж таки належить батькам майбутніх абітурієнтів (48 %) і лише 3 % прислуховувались до порад вчителів, хоча можливо саме останні можуть більш об'єктивно оцінити схильність учнів до тієї чи іншої професії, спираючись на їхні задатки, здібності та нахили.

Висновки

Таким чином, аналіз стану профорієнтації першокурсників технічного ВНЗ показав, що навіть після закінчення школи багато молоді професійно не визначилось, великий відсоток студентів не мають взагалі уявлення про майбутню професію. Все це є наслідком недостатньої роботи з різних напрямків професійної орієнтації (починаючи з незадовільної роботи шкільних психологів), інформації, консультації, відбору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Юнг К. Г. Человек и его символы / К. Г. Юнг, М. Л. фон Франц, Дж. Л. Хендерсон. – М. : Серебряные нити, 1997. – 368 с.
2. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М. : Междунар. гуманит. фонд «Знание», 1996. – 308 с.
3. Пряжников Е. Ю. Профориентация : учеб. пособ. / Е. Ю. Пряжников, Н. С. Пряжников. – М. : Академия, 2005. – 496 с.
4. Хом'юк І. В. Теоретико-методичні засади формування базового рівня професійної мобільності майбутніх інженерів : монографія / Хом'юк І. В. – Вінниця : УНІВЕРСУМ. – Вінниця, 2012. – 380 с.
5. Хом'юк В. В. Проблеми та перспективи багаторівневої вищої професійної освіти / В. В. Хом'юк // «Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології»: зб. тез наук. робіт учасників міжнар. науково-практичної конф. (Львів, 26 черв. 2015 р.). – Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2015. – С. 99–103.

6. Варнавських Н. М. Проблеми професійного самовизначення молоді на сучасному етапі ринкових перетворень / Н. М. Варнавських // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 4. – С. 109–115.
7. Хом'юк І. В. Професійна орієнтація як засіб забезпечення професійної мобільності / І. В. Хом'юк // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми : Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка, 2010. – Вип. № 8(10). – С. 318–326.
8. Зеер Э. Ф. Кризисы профессионального становления личности / Э. Ф. Зеер, Э. Э. Сыма-нюк // Психологический журнал. – 2003. – Т. 18. – № 6. – С. 35–44.
9. Петрова Е. А. Теоретико-методологические основания исследования проблем успешной профессиональной самореализации студентов вуза / Петрова Е. А., Белякова Н. В., Нестерова А. А. – М. : Российский государственный социальный университет, 2009. – 176 с.

REFERENCES

1. Yung K. G. Chelovek i ego simvoliy / K. G. Yung, M. L. fon Frants, Dzh. L. Henderson. – М. : Serebryanyie niti, 1997. – 368 s.
2. Markova A. K. Psihologiya professionalizma / A. K. Markova. – М. : Mezhdunar. gumanit. fond «Znanie», 1996. – 308 s.
3. Pryazhnikova E. Yu. Proforientatsiya : ucheb. posob. / E. Yu. Pryazhnikova, N. S. Pryazhnikov. – М. : Akademiya, 2005. – 496 s.
4. Khom'iyuk I. V. Teoretyko-metodychni zasady formuvannya bazovoho rinvnia profesiinoy mobilnosti maibutnikh inzheneriv : monohrafiya / Khom'iyuk I. V. – Vinnytsia : UNIVERSUM. – Vinnytsia, 2012. – 380 s.
5. Khom'iyuk V. V. Problemy ta perspektyvy bahatorivnevoi vyshchoi profesiinoy osvity / V. V. Khom'iyuk // «Teoretychni ta praktychni aspekty rozvytku suchasnoy pedahohiky ta psykholohii» : zb. tez nauk. robit uchasnykiv mizhnar. naukovo-praktychnoy konf. (Lviv, 26 cherv. 2015 r.). – Lviv : HO «Lvivska pedahohichna spilnota», 2015. – S. 99–103.
6. Varnavskykh N. M. Problemy profesiinoho samovyznachennia molodi na suchasnomu etapi rynkovykh peretvoren / N. M. Varnavskykh // Pedahohika i psykholohiia. – 2002. – № 4. – S. 109–115.
7. Khom'iyuk I. V. Profesiina orientatsiia yak zasib zabezpechennia profesiinoy mobilnosti / I. V. Khom'iyuk // Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. – Sumy : Sumskiy derzhavnyi pedahohichniy universytet im. A. S. Makarenka, 2010. – Vyp. № 8(10). – S. 318–326.
8. Zeer E. F. Krizisy professionalnogo stanovleniya lichnosti / E. F. Zeer, E. E. Syima-nyuk // Psihologicheskyy zhurnal. – 2003. – Т. 18. – № 6. – S. 35–44.
9. Petrova E. A. Teoretiko-metodologicheskie osnovaniya issledovaniya problem uspeshnoy professionalnoy samorealizatsii studentov vuza / Petrova E. A., Belyakova N. V., Nesterova A. A. – М. : Rossiyskiy gosudarstvenniy sotsialniy universitet, 2009. – 176 s.

**І. В. Хом'юк¹,
В. А. Петрук¹,
В. В. Хом'юк¹**

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

¹Вінницький національний технічний університет

Проаналізовано проблему професійного самовизначення особистості. Визначено, що саме професійна орієнтація забезпечує ознайомлення зі змістом і перспективами розвитку професій, формами та умовами їхнього здобуття, станом та потребами ринку праці в кадрах, вимогами професій до особистості, можливостями професійно-кваліфікаційного становлення. Впливовим чинником на професійну орієнтацію визначено центри довузівської підготовки при ВНЗ, де учні отримують широкий спектр інформації щодо спеціальностей, знайомляться з викладачами, матеріально-технічною базою.

Охарактеризовано особистісно-психологічні та соціально-економічні протиріччя, пов'язані з професійним самовизначенням молоді в умовах ринкової економіки. Наведено результати анкетування студентів-першокурсників ВНТУ, метою якого було визначення рівня професійної орієнтації студентів до навчання за обраною спеціальністю.

Ключові слова: вибір професії, професійне самовизначення, профорієнтація, професійний вибір, професія.

Хом'юк Ірина Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, e-mail: vikira_v@mail.ru, професор кафедри вищої математики.
Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Петрук Віра Андріївна – доктор педагогічних наук, професор, e-mail: petruk-va@ukr.net, професор кафедри вищої математики.
Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Хом'юк Віктор Вікторович – кандидат технічних наук, доцент, e-mail: vikira_v@mail.ru, доцент кафедри вищої математики.
Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

I. V. Khomiuk¹
V. A. Petruk¹
V. V. Khomiuk¹

FACTORS AFFECTING PROFESSIONAL SELF-IDENTITY IN MARKET ECONOMY

¹Vinnitsia National Technical University

The problem of professional self-identity has been analyzed in the paper. It has been determined to provide vocational guidance familiarization with the content and prospects of jobs, forms and terms of competition, the state and labor market needs in personnel, requirements for the individual professions, vocational qualification opportunities of the development. The Preparatory school, where students receive a wide range of information on specialties, meet with teachers and get to know the material and technical base, has been considered to be the influential factor on vocational guidance.

The author describes personal and psychological, social and economic contradictions related to professional self-determination of young people in a market economy. There have been presented the results of the survey of the first-year students of Vinnitsia National Technical University, which aims to determine the level of professional orientation of students to study in the chosen field.

Keywords: choice of occupation, professional self-guidance, professional orientation, professional choice, profession

Khomiuk Iryna V. – Dr. Sc. (Education), Professor, e-mail: vikira_v@mail.ru,
 Professor of the Chair of Higher Mathematics,
 Vinnitsia National Technical University

Petruk Vira A. – Dr. Sc. (Education), Professor, e-mail: petruk-va@ukr.net,
 Professor of the Chair of Higher Mathematics
 Vinnitsia National Technical University

Khomiuk Victor V. – Cand. Sc. (Eng.), Assistant Professor, e-mail: vikira_v@mail.ru,
 Assistant Professor of the Chair of Higher Mathematics
 Vinnitsia National Technical University

И. В. Хомюк¹,
В. А. Петрук¹,
В. В. Хомюк¹

ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ САМООПРЕДЕЛЕНИЕ ЛИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ

¹Винницкий национальный технический университет

Проанализирована проблема профессионального самоопределения личности. Определено, что именно профессиональная ориентация обеспечивает ознакомление с содержанием и перспективами развития профессий, формами и условиями их получения, состоянием и потребностями рынка труда в кадрах, требованиями профессий к личности, возможностями профессионально-квалификационного становления. Влиятельным фактором на профессио-нальную ориентацию определены центры довузовской подготовки при вузах, где ученики получают широкий спектр информации о специальностях, знакомятся с преподавателями, материально-технической базой.

Охарактеризованы личностно-психологические и социально-экономические противоречия, связанные с профессиональным самоопределением молодежи в условиях рыночной экономики. Приведены результаты анкетирования студентов-первокурсников ВНТУ, целью которого являлось определение уровня профессиональной ориентации студентов к обучению по выбранной специальности.

Ключевые слова: выбор профессии, профессиональное самоопределение, профориентация, профессиональный выбор, профессия.

Хомюк Ирина Владимировна – доктор педагогических наук, профессор, e-mail: vikira_v@mail.ru,
 профессор кафедры высшей математики.
 Винницкий национальный технический университет, Винница.

Петрук Вера Андреевна – доктор педагогических наук, профессор, e-mail: petruk-va@ukr.net,
 профессор кафедры высшей математики.
 Винницкий национальный технический университет, Винница.

Хомюк Виктор Викторович – кандидат технических наук, доцент, e-mail: vikira_v@mail.ru,
 доцент кафедры высшей математики.
 Винницкий национальный технический университет, Винница.